

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET <http://www.cbos.pl>
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/71/2001

CZY CHCEMY PRACOWAĆ W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ - OPINIE POLAKÓW, CZECHÓW, WĘGRÓW I LITWINÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2001

Przystąpienie krajów Europy Środkowej do Unii Europejskiej budzi w jej mieszkańcach pewne obawy. Dotyczy to zwłaszcza kwestii podejmowania pracy przez obywateli krajów kandydackich - społeczeństwa niektórych państw UE obawiają się zalewu taniej i niewykwalifikowanej siły roboczej¹. Politycy w krajach Unii, szczególnie graniczących z państwami kandydackimi (zwłaszcza w Austrii i Niemczech), aby zmniejszyć te obawy, proponują kilkuletni okres przejściowy w dostępie obywateli nowo przyjętych państw członkowskich do rynku pracy „starych” członków UE. Na przykład kanclerz Niemiec zaproponował siedmioletni okres przejściowy, a Komisja Europejska - pięcioletni z możliwością przedłużenia o dalsze dwa lata. Na obecnym etapie negocjacji Polska nie akceptuje takich propozycji.

W maju, wspólnie z instytutami z innych krajów kandydackich: z Węgier (TÁRKI), Czech (CVVM) i Litwy (Vilmorus), przeprowadziliśmy badanie², które miało przynieść odpowiedzi na dwa pytania. Po pierwsze, czy i w jakim stopniu Polacy, Węgrzy, Czesi i Litwini skłonni byłiby podjąć pracę w krajach Unii Europejskiej; po drugie, jeżeli narzucono by obywatelom nowo przyjętych krajów ograniczenia w tej kwestii, czy należałoby żądać od UE okresów ochronnych we wprowadzaniu prawa unijnego w jakiejś innej sferze.

¹ Por. komunikat CBOS „Brytyjczycy o Polakach, Polacy o Brytyjczykach”, marzec 2001, a także badanie Instytutu Spraw Publicznych „Wzajemny wizerunek Polaków i mieszkańców Unii Europejskiej”.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (132) zrealizowano w dniach od 11 do 14 maja 2001 roku na liczącej 1032 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski. Sondaż w Czechach (CVVM) zrealizowano w dniach 30 kwietnia - 5 maja 2001 (N=1014); na Węgrzech (TÁRKI) 28 kwietnia - 14 maja 2001 (N=1524); na Litwie (VILMORUS) 10-14 maja 2001 (N=1065).

GOTOWOŚĆ DO PODJĘCIA PRACY W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

We wszystkich czterech omawianych krajach, negocjujących warunki przystąpienia do Unii Europejskiej, największe grupy badanych twierdzą, że nie są zainteresowane podjęciem pracy w którymś z krajów Unii. W Polsce blisko połowa dorosłych obywateli (46%) odpowiada, że nie będzie zainteresowana podjęciem pracy w krajach Unii, a jedna trzecia (31%) nie ma wyrobionego poglądu na ten temat (w ogóle nie wyraża opinii albo sądzi, że na odpowiedź jest za wcześnie, albo też twierdzi, iż sama nie będzie podejmowała starań). Mniej więcej co ósmy badany (13%) twierdzi, że z pewnością spróbuje podjąć pracę, a co dziesiąty (10%) - że prawdopodobnie spróbuje.

W Czechach i na Węgrzech niezainteresowani zatrudnieniem za granicą stanowią większość ankietowanych (odpowiednio 62% i 68%). W obu krajach nieco ponad jedna dziesiąta badanych (12% w Czechach, 14% na Węgrzech) deklaruje, że na pewno lub prawdopodobnie spróbuje podjąć pracę za granicą.

Na Litwie deklaracje są zbliżone do zanotowanych w Polsce. Jedna piąta dorosłych Litwinów (20%) planuje starać się o pracę w krajach Unii Europejskiej, a co ósmy (12%) pracowałby, gdyby otrzymał taką ofertę, lecz sam nie zamierza podejmować starań. Połowa społeczeństwa litewskiego (52%) nie wyraża zainteresowania tą kwestią.

Tabela 1

Czy po przystąpieniu Polski [Czech/Węgier/ Litwy] do Unii Europejskiej był(a)by Pan(i)osobiście zainteresowany(a) podjęciem pracy w którymś z krajów Unii?	Polacy		Czesi		Węgrzy		Litwini
	IX 2000	V 2001	IX 2000	V 2001	IX 2000	V 2001	V 2001
	w procentach						
Tak, jestem zainteresowany(a) i z pewnością spróbuje podjąć pracę	10	13	4	4	6	7	10
Tak, jestem zainteresowany(a) i prawdopodobnie spróbuje podjąć pracę	8	10	7	8	7	7	10
Był(a)bym zainteresowany(a), gdyby złożono mi ofertę, ale sam(a) nie będę próbował(a) podjąć pracy	11	14	11	10	9	9	12
Jeszcze za wcześnie, żeby odpowiedzieć	16	15	12	10	9	7	13
Nie, prawdopodobnie nie będę tym zainteresowany(a)	18	15	27	17	12	11	28
Nie, z pewnością nie będę tym zainteresowany(a), nawet jeżeli otrzymam ofertę pracy	33	31	33	45	53	57	24
Trudno powiedzieć	4	2	6	6	4	2	3

Badani dopuszczający możliwość pracy w innych krajach Unii Europejskiej (czyli ci, którzy twierdzili, że na pewno lub prawdopodobnie będą szukać tam pracy, a także ci, którzy podjęliby ją, jeżeli byłaby im zaoferowana) wskazywali kraj, w którym chcieliby pracować.

Zdecydowanie największym powodzeniem jako rynek pracy cieszą się Niemcy. W Polsce niemal co drugi respondent dopuszczający możliwość pracy w UE wymienił ten kraj, a wyraźnie mniejsze grupy badanych chciałyby pracować we Francji i Wielkiej Brytanii.

W Czechach kolejne po Niemczech najczęściej wymieniane kraje to Wielka Brytania i Austria. Na Węgrzech Austria zajmuje drugie miejsce co do częstości wskazań. Litwini stosunkowo najrzadziej spośród omawianych społeczeństw wskazują na Niemcy jako na kraj, gdzie chcieliby podjąć pracę, a często deklarują chęć wyjazdu w tym celu do Wielkiej Brytanii. We wszystkich czterech omawianych krajach jedynie pojedynczy respondenci wymieniali państwa niewielkie (np. Luksemburg) czy geograficznie peryferyjne (jak Grecja czy Portugalia).

Tabela 2

W jakim kraju Unii Europejskiej chciał(a)by Pan(i) pracować?	Polacy (N=379)	Czesi (N=223)	Węgrzy (N=350)	Litwini (N=340)
	w procentach			
Niemcy	48	43	40	32
Francja	9	6	3	3
Wielka Brytania	9	14	10	17
Austria	5	11	24	1
Włochy	5	3	3	2
Szwecja	5	-	2	6
Holandia	4	1	3	2
Dania	2	-	1	5
Hiszpania	2	3	2	3
Belgia	1	-	1	1
Finlandia	0*	-	-	0*
Grecja	0*	-	1	0*
Irlandia	0*	1	0*	3
Luksemburg	0*	-	1	0*
Portugalia	-	-	-	0*
Inne odpowiedzi	1	7	4	16
Trudno powiedzieć	8	11	6	9

Na pytanie odpowiadali jedynie respondenci deklarujący, że na pewno lub prawdopodobnie spróbują podjąć pracę w którymś z krajów UE, a także ci, którzy przyjęliby taką propozycję.

* Mniej niż 0,05.

Respondenci deklarujący chęć podjęcia pracy w państwach UE lub dopuszczający taką ewentualność stosunkowo rzadko chcieliby tam pracować przez dłuższy czas bądź w tym celu zamieszkać w innym kraju. Ponad połowa Polaków odpowiadających na to pytanie albo deklaruje chęć wyjazdu krótkoterminowego, albo chciałaby dojeżdżać do pracy za granicą. Co ósmy Polak dopuszczający możliwość podjęcia pracy w kraju UE twierdzi, że chciałby tam mieszkać na stałe, a nieco więcej niż co czwarty chciałby pracować za granicą dłużej niż rok.

W Czechach i na Węgrzech trochę mniej niż w Polsce jest badanych deklarujących chęć emigracji zarobkowej do krajów UE, a jednocześnie więcej jest osób, które chciałyby tam pracować dłużej niż rok. Na Litwie więcej niż w pozostałych krajach jest ankietowanych, którzy chcieliby podjąć pracę za granicą, ale mieszkać u siebie.

Tabela 3

Jak długo chciał(a)by Pan(i) tam pracować?	Polacy (N=379)	Czesi (N=223)	Węgrzy (N=350)	Litwini (N=340)
	w procentach			
Do około dwóch miesięcy	4	5	4	3
Od dwóch do sześciu miesięcy	11	-	14	16
Od sześciu miesięcy do roku	14	23	18	17
Od roku do dwóch lat	16	20	19	9
Ponad dwa lata	12	24	18	6
Chciał(a)bym pracować tam na stałe i tam zamieszkać	13	5	5	13
Chciał(a)bym pracować w Unii Europejskiej, ale mieszkać w Polsce [Czechach/na Węgrzech/na Litwie]	25	23	18	36
Trudno powiedzieć	5	-	4	-

Na pytanie odpowiadali jedynie respondenci deklarujący, że na pewno lub prawdopodobnie spróbują podjąć pracę w którymś z krajów UE, a także ci, którzy przyjęliby taką propozycję.

Respondentów polskich dopuszczających możliwość pracy w krajach UE zapytaliśmy też, ile musiałaby wynosić miesięczna płaca, żeby zatrudnili się za granicą. Z ich deklaracji wynika, że tych, którzy zgodziliby się pracować za mniej niż 5000 zł, jest niemal tyle samo, co oczekujących większych sum.

CBOS	
Ile musiałaby wynosić miesięczna płaca, żeby zdecydował(a) się Pan(i) na wyjazd do pracy za granicę? (równowartość w złotych)	Polacy (N=379)
Poniżej 3000 zł	17%
3000-4999 zł	30%
5000-6999 zł	31%
7000 zł i więcej	20%
Trudno powiedzieć	2%
Średnia: 5155 zł	

Na pytanie odpowiadali jedynie respondenci deklarujący, że na pewno lub prawdopodobnie spróbują podjąć pracę w którymś z krajów UE, a także ci, którzy przyjęliby taką propozycję.

OCZEKIWANIA CO DO PRIORYTETÓW W NEGOCJACJACH

W nieoficjalnych doniesieniach od negocjatorów pojawiają się często informacje o możliwych wzajemnych ustępstwach krajów kandydackich i Unii Europejskiej w negocjacjach dotyczących okresów przejściowych we wprowadzaniu prawa unijnego już po przystąpieniu państw kandydujących. Jedną z częściej wymienianych możliwości pogodzenia interesów obu stron byłoby ustanowienie okresów przejściowych w dostępie obywateli nowych państw Unii do rynku pracy obecnych krajów UE przy jednoczesnym czasowym ograniczeniu możliwości zakupu ziemi na terenie nowych państw członkowskich.

Większość badanych w Polsce, Czechach i na Węgrzech (na Litwie tego pytania nie zadano) sądzi, że w razie ustanowienia przez Unię Europejską okresu przejściowego w dostępie do rynku pracy państwa kandydackie powinny odpowiedzieć żądaniem ustępstw w innych dziedzinach.

Tabela 4

Jeżeli Unia Europejska ustanowi kilkuletni okres przejściowy w dostępie Polaków do rynku pracy w krajach Unii już po wstąpieniu do tej organizacji, czy Pana(i) zdaniem Polska [Czechy/Węgry] powinna [powinny] domagać się w zamian za to od Unii ustępstw w innych dziedzinach?	Polacy	Czesi	Węgrzy
	w procentach		
Tak	76	66	70
Nie	6	6	18
Trudno powiedzieć	18	28	12

Badani z trzech krajów środkowoeuropejskich nieco różnią się w ocenie priorytetów w negocjacjach z Unią Europejską. Dla Polaków najważniejszą kwestią jest wywalczenie okresu przejściowego we wprowadzaniu prawa unijnego w dziedzinie ochrony polskiego rolnictwa (35% wskazań wśród badanych uważających, że powinniśmy domagać się ustępstw), a także wprowadzenie ograniczeń w sprzedaży ziemi cudzoziemcom (20% wskazań). Również na Węgrzech te dwie kwestie były najczęściej wskazywane. Czesi natomiast częściej niż Węgrzy i Polacy mówili o potrzebie wprowadzenia zasady wzajemności oznaczającej, że osoby z innych państw Unii Europejskiej nie miałyby prawa pracować w Czechach.

Tabela 5

Czego Polska [Czechy/Węgry] powinna [powinny] się domagać w zamian za zgodę na okres przejściowy w dostępie do rynku pracy krajów UE? W której z wymienionych dziedzin powinniśmy żądać ustępstw we wprowadzaniu prawa unijnego?	Polacy (N=788)	Czesi (N=669)	Węgrzy (1066)
	w procentach		
Ochrona środowiska	5	1	3
Możliwość zakupu ziemi przez obcokrajowców	20	24	18
Ochrona polskiego [czeskiego/węgierskiego] rolnictwa	35	11	19
Ochrona polskiego [czeskiego/węgierskiego] przemysłu	17	10	10
Powinniśmy wprowadzić ograniczenia w dostępie pracowników z Unii Europejskiej do polskiego [czeskiego/węgierskiego] rynku pracy	10	23	14
Nie powinniśmy przyjąć żadnych ograniczeń w dostępie do rynku pracy Unii Europejskiej i nie powinniśmy żądać żadnych ustępstw	10	27	16
Trudno powiedzieć	3	4	20

Na pytanie odpowiadali jedynie respondenci deklarujący, że Polska [Węgry/Czechy] powinna [powinny] żądać ustępstw w zamian za zgodę na okres przejściowy w dostępie do rynku pracy krajów UE.

Na podstawie wyników majowego sondażu można powiedzieć, że zainteresowanie podjęciem pracy w państwach Unii Europejskiej jest w społeczeństwach krajów kandydackich stosunkowo ograniczone: w Polsce, Czechach i na Węgrzech respondenci najczęściej twierdzą, że z całą pewnością nie będą tym zainteresowani. Badani dopuszczający możliwość podjęcia pracy w którymś z krajów UE najczęściej myślą o zatrudnieniu w Niemczech. Skala tych preferencji jest jednak zróżnicowana: chciałaby tam pracować jedna trzecia Litwinów, po dwie piąte Czechów i Węgrów oraz prawie połowa Polaków zainteresowanych zarabianiem w obecnych krajach członkowskich UE.

Opracował

Michał WENZEL